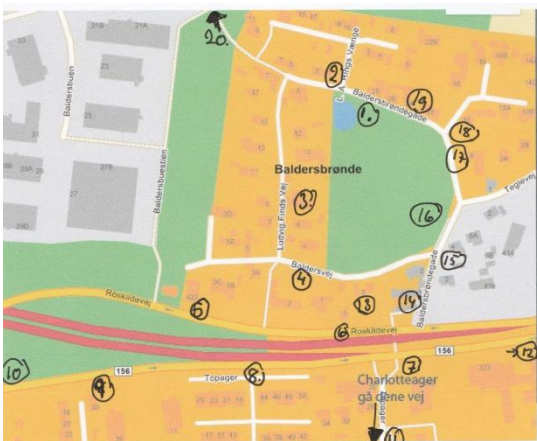

Historiske Byvandring i Høje-Taastrup Kommune

Baldersbrønde

Har du lyst til at se en gammel landsby, der rummer nogle sagnospundne steder, så er turen gennem Baldersbrønde velegnet. Landsbyen 10 gårde lå førhen omkring byens gadekær, mens husene lå tæt ved gadekæret. Gårdene er væk i dag, men flere af husene ligger fortsat omkring byens gadekær. Selvom gadekæret stadig er her, er det i dag indtørret til en lille branddam, mens den øvrige del henligger som en smuk grøn græsplæne.

Turen gennem Baldersbrønde er til fods. Den kan gøre kortere eller længere. Er du med bus, skal du tage linie 123 hertil. Er du med bil eller på cykel, så kommer du til Baldersbrønde via Roskildevej. Drej af kort før gangbroen over Roskildevej, for her er indgangen til landsbyen. Parker bilen/cyklen ved gadekæret.

Start ved gadekæret:

1. Gadekæret var tidligere en stor sø, der fyldte hele det område, som i dag ligger hen som et velplejet grønt græsplæne med blomstrende påskeliljer om foråret. Forestil dig, at gårdene førhen lå i en kreds rundt om søen, mens husene skød frem på landsbyens fællesareal nær gadekæret. Gårdene er alle væk i dag, og kæret er indtørret til en branddam, men mange af de gamle huse ligger fortsat nær gadekæret.

Gå over på den modsatte side af gaden til L.A.Rings Vænge.

2. Hvor der i dag ligger en moderne boligbebyggelse ved **L.A. Rings Vænget**, lå førhen en af Baldersbrøndes gamle gårde **Balderslund**. En mindesten minder om den gamle gård.

Følg lidt længere fremme Ludvig Finds Vej til venstre.

Nyd **Ludvig Finds Vejs** smalle og krumme form. Den viser, at du går på en gammel vej fra middelalderen. Dengang lå der en gård ved navn *Store Gård* på højre side. I dag ligger der en række nyere villaer her.

3. Længere fremme ses et yndigt stråtekt hus med sort bindingsværk (*Ludvig Finds Vej 8*). Huset er en gammelt håndværkerbolig fra 1853. I slutningen af 1800-tallet, var det en hylmand, der boede her. I midten af 1900-tallet en **tømrer**.

Gå til venstre for enden af vejen. Du kommer nu til den sagnospundne brønd, som landsbyen har fået navn efter.

4. Baldersbrønd

Stedet omkring brønden var førhen skueplads for en kamp mellem to mænd om den norske kongedatter Nanna. Men, der er to fremstillinger af denne kamp.

Den ene kan læses i Saxos Danmarks Krønike fra begyndelsen af 1200-tallet. Saxo fremstiller kampen om Nanna som en kamp mellem de nordiske guder og en af de nordiske kongesønner. Han fortæller, at det er guden Balder, der kæmper med den svenske kongesøn Hød om den norske Kong Gevars smukke datter Nanna. Den kristne Saxo tilkendegiver med glæde, at det er Hød, der vinder kampen og derfor gifter sig med Nanna. Men et par år efter blusser kampen op

igen. I et slag her ved Baldersbrønde kæmper Balder atter med kong Hød. Da Balders mænd under slaget er tørstige, begynder Balder at grave efter vand. Han finder en kilde. Hans mænd slukker nu deres tørst og besejrer kort efter Høds hær. Kilden får selvfølgelig navn efter Balder. Efter Saxos mening er landsbyen således navngivet efter guden Balder. Selvom Balder sejrede ved dette slag, så blussede kampen ifølge Saxo op en tredje gang. Og tredje og sidste gang var det atter Hød, der ikke blot sejrede, men samtidig dræbte guden Balder.

Ifølge et sagn er det ikke guden Balder, der kæmper mod Hød om den norske kongedatter Nanna, men en konge, Baldur, her på Heden, der er søn af Angul. I dette sagn finder kampen om Nanna sted ved Baldersbrønde, hvor kong Baldurs hær har slået lejr. Denne lejr bliver omringet af Hother hær. Selvom Hedekongen har masser af mad, så slipper vandet op, og en varm sommerdag kan hans mænd ikke mere. Mens Baldur rider rundt for at trøste sine modløse mænd, standser hans hest pludselig. I stedet for at gå videre, skraber den i jorden med sin klov og langsomt vælder en kilde frem med det klareste vand. Baldurs mænd slukker hurtigt deres tørst, fortsætter kampen og besejrer behændigt Hother og hans hær under et nyt angreb. Dermed har Baldur vundet Nanna, gifter sig med hende og bosætter sig her. Således får Baldersbrønde sit navn og så dramatisk er landsbyens grundlæggelse, - altså, alt ifølge dette sagn, der tilføjer, at kilden aldrig tørrer ud.

Spørger man navneforskerne, så er navnet Baldersbrønde første gang registreret i 1321 som Baldorpsbrynnæ. Det betyder ifølge navneforskerne brønden ved Ballis udflytterbebyggelse. Ifølge dem, har landsbyen altså fået navn efter en stormand Balli, der etablerede en bebyggelse omkring denne brønd.

Bag Baldersbrønde ses en hvid bygning, med en gul fløj. I dag er det en privatbolig, men fra 1857-1901 fungerede den som **Baldersbrønde Skole**.

Mens Balders hest ifølge sagnet var snarrådig, var skolen lang tid undervejs. Selvom landsbyen allerede i 1811 havde anskaffet grunden her til en kommende skole, blev skolen, med 46 års

forsinkelse, først bygget i 1857. Og skolens levetid blev kortere end anlægsperioden, for allerede i 1901 blev den afløst af en nybygget skole på den anden side af Roskildevej.

Den gamle skole har siden fungeret som privatbolig. Fra 1901-1914 boede den berømte maler, **L.A. Ring**, her.

I 1914 flyttede maleren **Ludvig Find** ind med kone og 12 børn. Begge har på hver sin måde lavet mange malerier fra landsbyen. Baldersbrønde er stolte af dem og hylder begge ved at opkalde hver sin gade efter dem.

Gå lidt tilbage og følg stien til højre for 'skolen'. Du er snart efter oppe på Roskildevej. Gå til højre ned mod Hedehusene.

5. Stands ved det røde teglstenshus (Roskildevej 422). Det er stuehuset til **Baldersbrønde Mølle**. Selve møllen, der blev bygget i 1889, var opført i hollandsk stil. Den var aktiv indtil 1955, men er nedrevet i dag. Et møllehjul antyder, at der førhen var en mølle her.

Vend om og gå tilbage til gangbroen over Roskildevej og gå over broen.

6. Roskildevej, du på denne måde passerer, blev anlagt i 1760'erne og gik dengang fra København til Roskilde. I dag er vejen buet og splittet her, men førhen var den lige, da den var tegnet efter en lineal.

Tidligere var der en **bom** over vejen, hvor de kørende skulle betale. Bommen var sat ud for møllen. Mens en karet med seks heste skulle af med 12 skilling, slap én med kun to heste med 6

skilling. Den 1. april 1915 blev bommen nedrevet fordi antallet af biler steg voldsomt.

På den anden side af Roskildevej, skal du gå til højre ned mod Hedehusene.

7. Der hvor Let-Køb ligger i dag, åbnede maler J.P. Jensen i **1891** en lille købmandsforretning, der p.g.a. af hans profession blev kaldt **Malerens**. Siden har der været købmand på dette sted, selvom det gamle hus er væk i dag.

8. Der hvor nogle gule rækkehuse ligger i dag, lå **Baldersbrøndes anden skole** førhen. Den fungerede dog kun som skole i 15 år, fra 1901 til 1916, idet børnene i 1916 blev overflyttet til den nybyggede skole, Hedehusene Skole. I 1967 nedrev man skolen her og byggede i stedet de huse, der ligger her i dag. .

Fortsæt ned mod Hedehusene. Efter 2-3 minutter ser du et hus på venstre hånd.

9. Bomhuset står der med stor skrift på huset, for det er et gammelt bomhus, hvor den mand, der opkrævede vejafgift, boede. Førhen lå der et Bomhus ved hver mil. Der lå således dengang et ved Damhussøen, et ved Vridsløselille og dette ved Baldersbrønde. Bomhuset her lå oprindeligt tættere på Roskildevej, men blev i 1932 flyttet lidt tilbage på grunden.

Gå endnu et par minutter ned mod Hedehusene. På højre sider ser du et grønt indhak i krattet.

10. På den grønne græsplæne står en **3-milestenen**. Den markerer, at du nu er 3 mil fra København. Den bærer kongen Frederik 5's navnetræk, da det var mens han var enevældig konge, at Roskildevej blev anlagt her.

Vend nu om og gå tilbage mod gangbroen. Har du tid - og kræfter - kan du lave en afstikker til en af landsbyens gamle udflyttergårde. Følg da den grønne sti mellem benzintanken og Let-køb. Efter ca. 5 min. gang ser du et gammelt gult hus på højre hånd.

11. Det er **Charlottetgård**. Gården lå oprindeligt inde i Baldersbrønde, men flyttede ud af landsbyen til sin mark i 1860. Gården var på den tid ejet af J.P. Langgaard, der ejede Hakkemose Teglværk. Gården blev bygget af de karakteristiske gule sten, der blev fremstillet på teglværket tæt herved. Den nybyggede gård fik navnet Charlottetgård efter J.P. Langgårds hustru, Charlotte Seydewitz.

Stuehuset er i dag omdannet til ungdomsboliger, mens jorden blandt andet er bebygget med boligbebyggelsen Charlotteager.

Gå tilbage til Roskildevej, og gå over gangbroen. Stands midt på broen og bemærk det hus, der anes bag Hotel Svalen.

12. Huset er også en af de gamle gårde, der flyttede ud af landsbyen. Det er **Georg Hansens gård** eller stuehus fra 1907, der ligger her. Gårdens marker er i dag omdannet til parcelhuskvarteret Moseager, Lilleager, Tjørneager, Rosenager, Digeager og Gårdager.

Forsæt over gangbroen.

13. Bemærk undervejs det søde gamle hus fra 1827. Det var førhen et lille **husmandssted** med 6 td. land.

14. I det **maleriske gule hus** fra 1877, der danner indgangsportal til landsbyen, holdt **karetmageren**

oprindelig til. Siden flyttede en tømmer ind, der også havde et røgeri.

15. På den modsatte side ses et par **ældre huse** (*Baldersbrøndegade 4 og 6*). Det første hus er fra 1827. Der holdt **træskomand** førhen til. I det andet hus, der er fra 1877, boede **landposten** omkring 1900.

16. Foran ligger det gamle fællesareal, forten. I 1980 retablerede bylauget **bystævnet** for at mindes, at bønderne før landboreformernes tid samledes der for at aftale, hvordan de skulle dyrke

landsbyens marker. Mens selve bystævnet har været nedtaget, er bylauget, **Baldersbrønde Bylaug**, modsat kommunens andre bylaug, aldrig blevet opløst. Bylauget er dog blevet moderniseret, så f.eks. kvinder, i tidens ånd, nu gerne må deltage i bylauget.

På forten findes også en **mindesten** om freden i 1945. På stenen står der, ”*TIL MINDE OM DANMARKS BEFRIELSE DEN 5 MAJ 1945*”.

Gå op imod landsbyen.

17. På højre hånd ses et husmandssted, der tidligere havde 4 td. land syd for landsbyen (*Baldersbrønde-gade 8*). Foran lå landsbyens **sprøjtehus** indtil 1920.

18. Nyd længere fremme **Kalkmandens hus** fra 1777. (*Baldersbrøndegade 10*). Et smukt hvidt hus med blå træværk og stråtag. L.A. Ring har malet et spændende billede af den gamle kalkmand, der boede her omkring år 1900

19. *Baldersbrøndegade 22, 26 og 28* er alle huse fra omkring 1900, hvor der førhen boede nogle håndværkere.

Du er nu tilbage ved turens udgangspunkt.

Jeg håber, du har nydt at se den gamle landsby, der nok har ligget her i ca. 1000 år gammel. Mens der i 1600-tallet var 12 gårde og 4 huse, der omkransede det gamle gadekær, så var antallet af gårde svundet ind til 10 og antallet af husmænd vokset til 10 i slutningen af 1700-tallet. I dag er alle gårde væk omkring gadekæret, men en del af de gamle huse ligger her endnu.

Baldersbrønde har dog været beboet i mere end 1000 år. For 5.500 år siden boede stenalderbonden her. Tidligere lå her indtil flere stendysser, der bekræftede, at stedet var beboet i stenalderen. Stenalderdysserne er væk i dag. Måske er de slået til skærver i 1760-erne og ligger under Roskildevejen for at dræne den.

I bronzealderen for 3.500 år siden, boede der fortsat folk her. 18 gravhøje fra bronzealderen bekræftede tidligere, at beboelsen var tæt omkring Baldersbrønde i bronzealderen. Kun tre bronzealderhøje er bevaret i dag.

Er du på cykel, kan du tage den ud og se to af dem. Kør ud ad cykel- og gangstien lidt fremme. Hvor den ender, kører du over Baldersbuen. Følg skiltet mod Kallerup Grusgrav. Kør ned under motorvejen. Kort efter ser du de 2 bronzealderhøje på venstre hånd.

20. Baldershøjene Også de er sagnomspundet. Det gamle sagn om Hedekongen Baldur slutter nemlig med, at hedekongen ligger begravet i den ene høj, mens hans hest, der skrabe i jorden og fandt kilden, der blev til en brønd, ligger begravet i den anden høj.

